

Research on Women's Sport

Journal homepage: <https://rws.ssric.ac.ir/>

Original Article

The Women's Right to Sports in Iran's Laws and Regulations and International Documents

Mehdi Amini¹ , Fatemeh, Naderian²

1. Assistant professor, Law department, Faculty of literature and Human Sciences, Shahrekord University, Shahrekord, Iran
2. PhD in Sport Management, Faculty of Sport Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Received: 15.06.2024, Revised: 12.10.2024, Accepted: 02.11.2024

Abstract

Introduction: Women's sports have positive effects on their health and the society and are of particular importance. However, throughout history, due to various reasons, there have been inequalities for them, one of which is gender inequality in sports. The purpose of the current research was to investigate the right of women to sports in Iran's laws and regulations and international documents. **Methodology:** This research was qualitative type and done with content analysis method. The statistical population include national and international laws and regulations related to women's right to sports and the data collection tool was a coding checklist. **Results:** Many national laws and international document have emphasized on women's sports, but responsible organizations have not fulfilled their duties as they should in the field of women's sports and they have not provided equal conditions for women to benefit from sports facilities. In the international dimension, it seems that in most disciplines, it is possible to comply with international regulations, while maintaining religious requirements and imperative rules of domestic. **Conclusion:** In order to improve the existing conditions and provide equal conditions for women's sports in the country's sports arena, the laws must be revised and implemented with guarantees. In the field of international sports, due to the compliance of international sports organizations from international laws, in order to prevent the restrictive actions of these institutions against the sports of the country It is recommended to make the maximum effort to adapt domestic regulations and conditions to international standards with full preservation of religious values and internal rules.

Key words: Right to Sports, Women's Sports, Gender Discrimination, Rules and Regulations

* Corresponding Author: Mehdi Amini, Tel: 09132055062,
E-mail: mehdi.amini@sku.ac.ir, <https://orcid.org/0000-0002-7929-8617>.

How to Cite: Amini, M; Naderian, F.(2024). The Women's Right to Sports in Iran's Laws and Regulations and International Documents. *Research on Women's Sport*, 1(2), 279-294. In Persian.

Extended Abstract

Introduction

Women are an important part of Iranian society, that throughout history, there have been inequalities regarding them due to social, cultural, political and ideological reasons (Abbasi & Ramezani, 2021). An example of these neglects is not paying attention to their physical and mental health through sports, and in other words, gender inequality in sports (Afrouzeh, Shafiee & Rahmati, 2022). Iranian women have always been under the influence of the society's culture and the prevailing policies in the country, and to a large extent, they have been neglected and limited in their participation in sports, while women's sports have a very important place in international societies (Ajlou & etal, 2021). The purpose of the current research was to investigate the right of women to sport in the laws and regulations of Iran and international documents.

Method

The current research is applied in terms of purpose and qualitative studies with content analysis method. The statistical population included all national and international laws and regulations related to women's right to sport. The method of data collection was in the form of documents and a library, which was collected through internet search. The tool used was a coding checklist, the validity of which was confirmed by experts in sports management and sports law. In order to ensure the accuracy of the recorded information and avoid biases and personal opinions, three coders were used to determine the agreement coefficient between the coders. In the initial study, 20% of the rules and regulations were reviewed by three coders and using the Scott test, the agreement coefficient between the coders was 84%, which can be said that there is an acceptable agreement between the coders (Scott, 1995). After that, all statistical samples

were coded by a coder using MAXQDA version 10 software.

Results

In national laws and regulations (including the laws of the five-year program of economic, social and cultural development; the law on the goals, duties and powers of the Ministry of Sports and Youth and the policies and strategies for promoting women's health) and international documents (including: the Convention on the Elimination of Any Discrimination against Women; the International Charter of Physical Education, Physical Activity and Sports; the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights), emphasis has been on women's sports, but the responsible organizations have not fulfilled their duties as they should in the field of women's sports and have not provided equal conditions for women to benefit from sports facilities. In the international dimension, it seems that in most disciplines and fields, it is possible to comply with international regulations and standards, while maintaining religious requirements and the imperative rules of domestic law.

Conclusion

In order to improve the existing conditions and provide equal conditions for women's sports in the country's sports field, the rules and regulations must be revised and implemented with guarantees. Ethical Considerations. In the field of international sports, due to the compliance of international sports organizations with international laws, in order to prevent the preventive actions of these institutions against the country's sports, maximum efforts should be made to adapt domestic regulations and conditions to international standards while fully maintaining the values of Religion and domestic rules are recommended.

Ethical Considerations**Compliance with Ethical Guidelines**

In conducting this research, all ethical points have been observed.

Funding

This study received no funding from the public and non-profit sectors.

Conflict of Interest

The authors have no conflicts of interest.

Authors' Contribution

The authors of this research had equal participation in all stages of project.

پژوهش در ورزش زنان

Journal homepage: <https://spsvj.ssrc.ac.ir>

نوع مقاله: پژوهشی

حق زنان بر ورزش در قوانین و مقررات ایران و اسناد بین‌المللی

مهدی امینی^۱، فاطمه نادریان^۲

استادیار گروه حقوق، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهرکرد، شهرکرد، ایران
دکترای مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۲۶، تاریخ اصلاح: ۱۴۰۳/۰۷/۲۱، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۱۲

چکیده

مقدمه: ورزش زنان آثار مثبتی بر سلامت آنها و جامعه داشته و از اهمیت خاصی برخوردار است. با این حال در طول تاریخ به دلایل مختلف نابرابری‌هایی در مورد آنان صورت گرفته‌است که یکی از آنها، نابرابری جنسیتی در ورزش است. هدف پژوهش حاضر بررسی حق زنان بر ورزش در قوانین و مقررات ایران و اسناد بین‌المللی بود.

روش‌شناسی: این پژوهش از نوع کیفی بود و با روش تحلیل محتوا انجام شد. جامعه آماری شامل کلیه قوانین و مقررات ملی و بین‌المللی مرتبط با حق زنان بر ورزش و ابزار گردآوری داده‌ها چک لیست کدگذاری بود.

یافته‌ها: در قوانین و مقررات ملی و اسناد بین‌المللی بسیاری بر ورزش زنان تأکید شده است، اما سازمان‌های مسئول، در حیطه ورزش زنان آنطور که باید به وظایف خود عمل ننموده و شرایط برابری را برای بهره‌مندی بانوان از امکانات ورزشی مهیا نکرده‌اند. در بعد بین‌المللی نیز بنظر می‌رسد، در بیشتر رشته‌ها و حوزه‌ها، امکان رعایت مقررات و استانداردهای بین‌المللی، در عین حفظ الزامات مذهبی و قواعد امری حقوق داخلی میسر باشد.

نتیجه‌گیری: برای بهبود شرایط موجود و فراهم کردن شرایط برابر برای ورزش بانوان در عرصه ورزش کشور، باید قوانین و مقررات بازنگری و دارای ضمانت اجرا گردند. در عرصه ورزش بین‌المللی نیز با توجه به تبعیت سازمان‌های بین‌المللی ورزش از قوانین بین‌المللی، برای پیشگیری از اقدامات بازدارنده این نهادها علیه ورزش کشور، تلاش حداکثری برای تطبیق مقررات و شرایط داخلی با استانداردهای بین‌المللی با حفظ کامل ارزش‌های دینی و قواعد امری داخلی توصیه می‌گردد.

واژگان کلیدی: حق بر ورزش، ورزش زنان، تبعیض جنسیتی، قوانین و مقررات

* Corresponding Author: Mehdi Amini, Tel: 09132055062,
E-mail: mehdi.amini@sku.ac.ir, <https://orcid.org/0000-0002-7929-8617>.

How to Cite: Amini, M; Naderian, F.(2024). The Women's Right to Sports in Iran's Laws and Regulations and International Documents. *Research on Women's Sport*, 1(2), 279-294. In Persian.

مقدمه

زنان بخش مهمی از جامعه ایرانی هستند که در طول تاریخ به دلایل اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و ایدئولوژیک نابرابری‌هایی در مورد آنان صورت گرفته است (عباسی و رضایی، ۲۰۲۱). نمونه‌ای از این غفلت‌ها، عدم توجه به بعد سلامت جسمانی و روانی آنان از طریق ورزش و به بیان دیگر نابرابری جنسیتی در ورزش است (افروزه، شفیعی و رحمتی، ۲۰۲۲). زنان ایرانی همواره تحت تأثیر فرهنگ حاکم بر جامعه و سیاست‌های رایج در کشور تا حد زیادی برای پرداختن به ورزش که همگی بر لزوم آن برای سلامتی جسم و روان تأکید می‌کنند، محدودیت‌هایی داشته و مورد غفلت قرار گرفته‌اند، درحالی که ورزش بانوان در جوامع بین‌المللی جایگاهی بس مهم و پر اهمیت دارد (آجرلو و همکاران، ۲۰۲۱).

از حیث تاریخی، تربیت بدنی و ورزش در ایران، تا اواخر دوره قاجار صرفاً شکل سنتی داشت و محدود به مردان بود. در چنین فضایی بدیهی است که چیزی به نام ورزش زنان وجود نداشته باشد. متعاقباً با تأسیس مدارس دخترانه که تربیت بدنی و ورزش بخشی از برنامه آنها بود، هسته اولیه ورزش زنان در ایران شکل گرفت. در دوره پهلوی دوم، ورزش زنان به خارج از مراکز آموزشی نیز راه یافت و زنان به تدریج در محافل ورزشی داخلی و بین‌المللی حضور یافتند. بازی‌های آسیایی ۱۹۵۸ توکیو را می‌توان اولین رویداد ورزشی مهم زنان در ایران به حساب آورد (ملک زاده، ۲۰۲۱). زنان به عنوان گروهی که سهم مهمی در توسعه پایدار جامعه دارند، باید از سلامت کامل برخوردار شوند. در واقع، سلامت هر یک از اعضای جامعه به ویژه زنان مستقیماً بر تصویر کلی سلامت خانواده تأثیر می‌گذارد (لانگر^۱ و همکاران، ۲۰۱۵). مشارکت در فعالیت‌های ورزشی به صورت حرفه‌ای، تا چندی پیش فعالیتی مردانه بود و زنان سهم چندانی در آن نداشتند (امینی و همکاران، ۲۰۱۸)، اما عوامل گوناگون اجتماعی- فرهنگی از جمله: افزایش زمان اوقات فراغت، ارتقاء سطح زندگی، افزایش توجه به بهداشت عمومی و آمادگی جسمانی و بالاخره

اهتمام نظام‌های سیاسی باعث شد از اواسط قرن بیستم، نمونه‌های موفقیت‌آمیز حضور زنان در عرصه‌های ورزشی افزایش یابد (ولنتی^۲ و همکاران، ۲۰۲۰؛ آجرلو و همکاران، ۲۰۲۱) و چه بسا همین امر باعث شده تا نگرش جامعه جهانی و سازمان‌های بین‌المللی حقوق بشری و به تبع آنها سازمان‌های بین‌المللی ورزشی نیز دگرگون شده و اهتمام ویژه‌ای بر این امر داشته باشند.

با توجه به اینکه نیمی از پیکر جامعه ما را زنان تشکیل می‌دهند و با توجه به ارزش والای زن در جامعه اسلامی، سلامت، نشاط و دسترسی آنان به ورزش می‌تواند در داشتن جامعه‌ای سالم و شاداب نقش مهمی داشته باشد و به عنوان شاخصی مهم در توسعه جوامع محسوب می‌شود. یکی دیگر از موارد توسعه در یک جامعه، برابری^۳ و عدالت جنسیتی^۴ می‌باشد (آرگیو و پتروپاولی^۵، ۲۰۰۵؛ میرآبی، یوسفی و قندهاریون، ۲۰۲۲). حق برابری و رهایی از تبعیض از اصول اساسی حقوق بشر است و این حق در منشور سازمان ملل متحد، اعلامیه جهانی حقوق بشر، میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی و معاهدات حقوق بشر درج شده است. کلمات آغازین اعلامیه جهانی حقوق بشر به شکلی صریح مقرر می‌دارد: تمام افراد بشر آزاد به دنیا می‌آیند و از لحاظ حیثیت و حقوق با هم برابرند^۶. حق برابری و رهایی از تبعیض ارائه شده توسط قوانین بین‌المللی حقوق بشر برای همه مردم، بدون در نظر گرفتن جنسیت یا وضعیت‌های دیگر آنان تضمین شده است^۷ (اعلامیه جهانی حقوق بشر، ۱۹۴۸). در هیچ‌کدام از معاهدات حقوق بشر هیچ بندی وجود ندارد که به واسطه آن یک دولت بتواند حقوق کامل برخی افراد را رعایت کند و صرفاً بر پایه جنسیت افراد، از اعطاء حقوق به برخی از آنها خودداری ورزد. به بیان دیگر تمامی انسانها به یک اندازه و رها از هرگونه تبعیض صرفنظر از ملیت، محل اقامت، جنسیت، خاستگاه ملی یا قومی، رنگ، مذهب، زبان و یا هر گونه وضعیت دیگر، از جمله سن، معلولیت، وضعیت سلامت، گرایش یا هویت جنسی باید از حقوق انسانی برخوردار باشند (بازرگان و زارعی، ۲۰۲۰). این حقوق، خواه حقوق مدنی و سیاسی باشند (مانند حق

۷. ماده ۲ اعلامیه جهانی حقوق بشر: هر کس بدون هیچ گونه تمایزی از قبیل نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، مذهب، عقاید سیاسی یا هر عقیده دیگر، منشاء ملی یا اجتماعی، دارایی، تولد یا موقعیت‌های دیگر، مستحق تمام حقوق و آزادی‌های مندرج در این اعلامیه است. علاوه بر این، هیچ تمایزی بر اساس وضعیت سیاسی، قضایی یا بین‌المللی کشور یا سرزمینی که شخص به آن تعلق دارد، اعم از اینکه مستقل باشد، امانتدار، غیر خود مختار یا تحت هرگونه محدودیت دیگری از حاکمیت باشد، اعمال نخواهد شد.

1. Langer
2. Valenti
3. Equality
4. Gender justice
5. Aguirre & Pietropaoli

۶. ماده ۱ اعلامیه جهانی حقوق بشر: همه انسان‌ها آزاد به دنیا می‌آیند و از نظر حیثیت و حقوق برابر هستند. آنها دارای عقل و وجدان هستند و باید نسبت به یکدیگر با روحیه برادری رفتار کنند.

موردی در ترکیه^۱ انجام داده‌اند. نتایج این پژوهش حاکی از این بوده- است که در این کشور زنان از آزادی قابل توجهی برخوردار بوده‌اند و بسیاری از زنان در زمینه‌های مختلف از جمله ورزش موفق هستند. در این کشور ورزش زنان تا حدی توسط دولت حمایت شده و نه تنها تصویر زنان بلکه زندگی ورزشکاران زن و زندگی زنان دیگری که این ورزشکاران را الگو می‌دانستند، تغییر داده است. اگرچه زنان هنوز با اشکال مختلف تبعیض روبرو هستند، اما جایگاه مهمی در ورزش نخبگان در ترکیه به دست آورده‌اند و در نتیجه برای کشورشان شهرت کسب نموده‌اند. در سال ۲۰۱۲ برای اولین بار در المپیک در تاریخ، تعداد زنان ترک بیشتر از تعداد مردان بود و سه مدال از پنج مدال را زنان برای ترکیه به دست آورده‌اند (پفیستر و هاکیسوفتاوولو، ۲۰۱۶). نتایج پژوهشی دیگر حاکی از این است که میزبانی رویدادهای ورزشی بین‌المللی ورزشی توسط کشور قطر که کشوری مسلمان است، باعث تغییر نگرش نسبت به مشارکت ورزشی زنان مسلمان در قطر شده- است (دن و کالاجی^۲، ۲۰۱۳).

کشور ایران طی سالیان اخیر در کسب میزبانی رویدادهای ورزشی بین‌المللی ورزشی موفقیت چندانی نداشته است و این امر دلایل متعددی دارد و یکی از مهمترین دلایل آن که سازمان‌های بین‌المللی ورزشی تمایلی به اعطای میزبانی به کشور ایران ندارد، شرایطی است که برای حضور زنان در عرصه‌های ورزشی وجود داشته است. به عنوان مثال آخرین اولتیماتوم فیفا به فدراسیون فوتبال ایران، مبنی بر رفع ممنوعیت حضور زنان در استادیوم‌ها به آبان ماه سال ۱۴۰۰ باز می‌گردد که فیفا تاکید کرد در صورتی که مواردی همچون اصلاح اساسنامه فدراسیون فوتبال و رفع ممنوعیت ورود زنان به ورزشگاه‌ها تا ۱۱ اسفند ماه سال ۱۴۰۰ صورت نگیرد، فوتبال ایران به طور کامل تعلیق می‌شود و از راهیابی به جام جهانی محروم خواهد شد. مقررات مورد استناد فیفا برای چنین الزامی ماده ۱۳ آیین‌نامه انضباطی فیفا

زندگی، برابری در مقابل قانون و آزادی بیان) و یا حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی باشند (مانند حق کار، داشتن امنیت اجتماعی و آموزش و پرورش و ورزش) حقوقی جهانشمول، جدایی‌ناپذیر و مرتبط با یکدیگر هستند.

ماده ۱ کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان (۱۹۷۹) مصوب مجمع عمومی سازمان ملل نیز در تعریف تبعیض چنین آورده است: عبارت تبعیض علیه زنان، در این کنوانسیون، به هر گونه تمایز، استثنا (محرومیت) یا محدودیت براساس جنسیت که نتیجه یا هدف آن، خدشه دار کردن یا لغو شناسایی، بهره‌مندی یا اعمال حقوق بشر و آزادی‌های اساسی در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، مدنی و یا هر زمینه دیگر، توسط زنان، صرفنظر از وضعیت زناشویی ایشان و بر اساس تساوی میان زنان و مردان اطلاق می‌گردد (کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان، ۱۹۷۹). در بند ۱ از ماده ۱ منشور تربیت بدنی، فعالیت بدنی و ورزش (۲۰۱۵) مصوب سازمان یونسکو نیز اینگونه مقرر گردیده است: هر انسانی حق اساسی برای تربیت بدنی، فعالیت بدنی و ورزش بدون تبعیض بر اساس قومیت، جنسیت، گرایش جنسی، زبان، مذهب، عقاید سیاسی یا عقاید دیگر، خاستگاه ملی یا اجتماعی، دارایی یا هر چیز دیگری دارد (منشور بین-المللی تربیت بدنی، فعالیت بدنی و ورزش، ۲۰۱۵).

حضور فعال بانوان در رقابت‌های بین‌المللی ورزشی و موفقیت‌هایی که آنها به دست آورده‌اند باعث شور و اشتیاق جامعه شده و همچنین در جوامع بین‌المللی نیز چهره خوبی از آن کشور نشان داده است؛ چنان که جوامع دیگر به آن به عنوان یک کشور برتر از لحاظ عدالت اجتماعی بخصوص برابری جنسیتی نگاه می‌کنند (آجرلو و همکاران، ۲۰۲۱) و باعث تغییر چهره کشور در نگرش جهانی می‌شود. در این راستا دوبینسکی^۱ (۲۰۲۳) در پژوهشی تحت عنوان ورزش، تصویر کشور و نظم جهانی در جهانی در حال تغییر به نوعی بر همین امر تاکید دارد (دوبینسکی، ۲۰۲۳). پفیستر و هاکیسوفتاوولو^۲ (۲۰۱۶) پژوهشی تحت عنوان "ورزش زنان به عنوان نماد مدرنیته: مطالعه

3. Dan & KalaJi

1. Dubinsky
2. Pfister & Hacısoftaoglu

در حوزه برابری جنسیتی قرار ندارد و با گذر زمان لزوم کاهش تبعیض جنسیتی نسبت به ورزش زنان در کشور بیش از گذشته احساس می‌شود (اسدی، تجاری و نیک‌آیین، ۲۰۲۱).

موضوع بسیار مهم دیگری که باید مورد توجه قرار گیرد، این است که در نظام حقوقی امروز ایران، با توجه به عموم و اطلاق اصل چهارم قانون اساسی، کلیه قوانین و مقررات- در حوزه‌های مختلف- نباید مغایر موازین شرعی باشد. این عدم مغایرت شامل اسناد، معاهدات و مقررات بین‌المللی نیز می‌شود (هاشمی، ۲۰۲۳). بدیهی است که حوزه ورزش نیز از این اصل مستثنی نیست. مانند هر مسأله دیگری، در ورزش زنان نیز قواعد آمره حقوق داخلی باید رعایت شود. مسأله پوشش شرعی ورزشکاران زن، پرهیز از فعل حرام و حفظ کرامت و شأن زن و خانواده از جمله مسائلی است که باید مورد توجه قرار گیرد. رعایت استانداردها و مقررات بین‌المللی ورزش زنان نیز تا حدی مجاز است که مغایرتی با قواعد آمره حقوق داخلی نداشته باشد.

تاکنون مطالعات متعددی در ارتباط با ورزش و نابرابری جنسیتی در ایران انجام شده‌است (عبدالملکی و همکاران، ۲۰۲۳؛ افروزه، شفیع و رحمتی، ۲۰۲۲؛ جوانی، ۲۰۲۰؛ هدی فر و صدر، ۲۰۱۰)، اما پژوهشی که به بررسی حق زنان بر ورزش در قوانین و مقررات ملی و بین‌المللی پرداخته باشد و به صورت مبنایی مشخص نماید که ورزش زنان در این قوانین و مقررات چه جایگاهی دارد، انجام نشده است. بنابراین

مصوب ۱۳۹۹ است که به اصل عدم تبعیض که یکی از اصول بنیادین حقوق بشری است، اشاره دارد.^۲

در راستای حق زنان بر ورزش، لمون^۳ (۲۰۱۹) پژوهشی با عنوان ورزش زنان، وسیله‌ای برای حقوق بشر انجام داده‌است. از روزهای اولین المپیک در یونان باستان، ورود زنان به ورزش ممنوع بوده و برای جایگاه خود در میدان جنگیده‌اند. این مبارزه امروز در سراسر جهان با سطوح مختلف موفقیت ادامه دارد. با حق برخورداری از فرصت‌های برابر در ورزش، فرصت‌های برابر در سایر حقوق بشر به وجود می‌آید و زنان خواستار دسترسی به هر دو هستند (لمون، ۲۰۱۹).

توسعه و اعتلای تربیت بدنی و ورزش در جامعه ایران نیز منوط به تحول‌سازنده و مثبت در قوانین و مقررات و برنامه‌های جاری ورزشی است. از طرفی، این واقعیت بر هیچ کس پوشیده نیست که بدون در نظر گرفتن زنان که نیمی از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند، دستیابی به این امر ممکن نیست. با گذر بیش از ۴۰ سال از انقلاب اسلامی و ایجاد تغییرات بنیادین در قوانین و مقررات مربوط به حضور زنان در جامعه و سیاستگذاری‌های لازم در ورزش بانوان، در سال‌های اخیر رشد و پیشرفت چشمگیری در ورزش زنان در عرصه مسابقات ملی و بی‌المللی به دست آمده است، اما همچنان بین ورزش مردان و ورزش بانوان فاصله و تفاوت زیادی وجود دارد و ورزش زنان، با توجه به ظرفیت و قابلیت‌های آن، هم اکنون در جایگاه مطلوب خود به‌ویژه

ب) در صورت تکرار یا اگر شرایط مورد لازم داشته باشد، اقدامات انضباطی از قبیل اجرای طرح پیشگیری، جریمه، کسر امتیاز، انجام یک یا چند بازی بدون تماشاگر، محرومیت از بازی در یک ورزشگاه خاص، ممانعت از حضور در یک بازی، اخراج از رقابت‌ها یا سقوط به دسته پایین‌تر می‌تواند نسبت به فدراسیون یا باشگاه مربوطه اعمال شود.

۳. افرادی که مخاطب مستقیم رفتارهای تبعیض‌آمیز بالقوه بوده‌اند، می‌توانند از طرف نهاد قضایی مربوطه دعوت شوند تا اظهارات خود را به صورت شفاهی یا کتبی ارائه دهند.

۴. به جز شرایط استثنایی، اگر یک مسابقه به دلیل رفتارهای نژادپرستانه و یا تبعیض‌آمیز توسط داور متوقف شود، آن مسابقه باید به عنوان جریمه (با باخت تیم مقصر) تمام شده اعلام شود.

۲. آیین نامه انضباطی فیفا در سال ۲۰۲۳ نیز با تغییراتی همراه بوده است و ماده ۱۳ آیین نامه قبل که به تبعیض پرداخته بود، در این آیین نامه به ماده ۱۵ انتقال داده شده و بندهای دیگری نیز به آن اضافه گردیده است. چون استاد فیفا برای دادن تذکر جدی به فدراسیون فوتبال ایران، آیین نامه انضباطی ۲۰۱۹ بوده است، در اینجا به بیان آن آیین نامه پرداخته شد.

3. Lemmon

فصلنامه پژوهش در ورزش زنان، پاییز ۱۴۰۳، دوره ۰۱، شماره ۰۳

۱. آیین‌نامه انضباطی جدید فیفا در تاریخ ۳ ژوئن ۲۰۱۹ (۱۳ خرداد ۱۳۹۸) در پاریس به تصویب رسید و از تاریخ ۱۵ جولای ۲۰۱۹ (۲۴ تیر ۱۳۹۸) لازم‌الاجرا است. فیفا در این آیین‌نامه که بعد از ۱۵ سال با تغییراتی اساسی روبه‌رو شده، اعلام کرده فدراسیون‌های عضو باید قوانین انضباطی خود را بر اساس آیین‌نامه انضباطی جدید به‌روزرسانی کنند و برای تأیید نزد فیفا بفرستند.

ماده ۱۳ آیین نامه انضباطی فیفا: ۱. هرکسی که از طریق کلمات یا رفتار (یا هر وسیله دیگری) تحقیرآمیز، تبعیض‌آمیز یا نفرت‌انگیز به عزت یا تمامیت یک کشور، یک شخص، یا گروهی از افراد به دلیل نژاد، رنگ پوست، قوم، ریشه‌های ملی یا اجتماعی، جنسیت، معلولیت، گرایش‌های جنسی، زبان، مذهب، عقیده سیاسی، ثروت، تولد یا هر وضعیت شخصی دیگر یا هر چیز دیگری توهین کند، باید حداقل با ۱۰ جلسه یا یک دوره مشخص محرومیت یا هر اقدام انضباطی مناسب دیگری مجازات شود.

۲. اگر یک یا چند نفر از هواداران یک فدراسیون یا هواداران باشگاه درگیر رفتارهایی باشند که در بند ۱ توضیح داده شده است، فدراسیون یا باشگاه مربوطه تحت اقدامات انضباطی زیر قرار خواهند گرفت: الف) برای بار اول، بازی کردن با تعداد محدودی از تماشاگران و جریمه حداقل ۲۰ هزار فرانک سوییس.

هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی حق زنان بر ورزش در قوانین و مقررات ایران و اسناد بین‌المللی می‌باشد.

روشی شناسی پژوهشی

پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و از نوع مطالعات کیفی و با روش تحلیل محتوا می‌باشد. جامعه آماری شامل تمام قوانین و مقررات ملی و بین‌المللی در ارتباط با حق زنان بر ورزش^۱ بود. روش گردآوری داده‌ها به صورت اسنادی و کتابخانه‌ای بود که از طریق جست و جوی اینترنتی گردآوری شد. ابزار مورد استفاده چک لیست کدگذاری بود که روایی آن توسط متخصصین مدیریت ورزشی و حقوق ورزشی تأیید شد. برای اطمینان از صحت اطلاعات ثبت شده

و جلوگیری از تعصبات و نظرات شخصی، برای تعیین ضریب توافق بین کدگذاران از سه کدگذار استفاده شد. در مطالعه‌ی ابتدایی، ۲۰ درصد از قوانین و مقررات توسط سه کدگذار بررسی گردید و با استفاده از آزمون اسکات ضریب توافق بین کدگذاران ۸۴ درصد به دست آمد که می‌توان گفت که بین کدگذاران توافق قابل قبولی وجود دارد (اسکات، ۱۹۹۵). پس از آن تمام نمونه‌های آماری توسط یک کدگذار و با استفاده از نرم افزار مکس کیو دی آ نسخه ۱۰ کدگذاری شد.

یافته‌ها

یافته‌های جدول ۱ نشان دهنده قوانین و مقررات کشور ایران، مرجع تصویب/ تاریخ تصویب و بخش‌های مربوطه هر یک از قوانین و مقررات در ارتباط با حق بر ورزش زنان می‌باشد:

جدول ۱- قوانین و مقررات کشور ایران مرجع تصویب/ تاریخ تصویب و بخش‌های مربوطه در ارتباط با حق بر ورزش زنان

عنوان قوانین و مقررات	مرجع تصویب/ تاریخ تصویب	بخش‌های مربوطه
قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی	مجلس شورای اسلامی ۱۳۷۳/۹/۲۰	تبصره ۶۵: دولت مکلف است نسبت به ایجاد و اختصاص امکانات ورزشی برای دانش‌آموزان دختر و بانوان، با توجه به حفظ شئون زن در جامعه اسلامی اقدام نماید.
قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی	مجلس شورای اسلامی ۱۳۷۹/۱/۱۷	بند "الف" و "د" ماده ۱۵۸: مرکز امور مشارکت زنان ریاست جمهوری موظف است در جهت زمینه‌سازی برای ایفای نقش مناسب زنان در توسعه کشور و تقویت نهاد خانواده، ضمن انجام مطالعات لازم با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط اقدامات ذیل را به عمل آورد: الف: با بهره‌گیری از اصول و مبانی اسلامی و با در نظر گرفتن تحولات آینده جامعه، نیازهای آموزشی و فرهنگی و ورزشی خاص زنان را شناسایی کرده و طرح‌های مناسب را برحسب مورد از طریق دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط تهیه و برای تصویب به مراجع مربوط پیشنهاد کند. د: برای بهره‌گیری از خدمات مختلف اجتماعی زنان در زمینه‌های مالی، حقوقی، مشاوره‌ای، آموزشی و ورزشی، طرح‌های لازم با اولویت قابل شدن برای زنان خود سرپرست و بی‌سرپرست مناطق توسعه نیافته یا کمتر توسعه یافته و گروه‌های محروم جامعه در زمینه حمایت از تشکیل سازمان‌های غیر دولتی، تهیه و برحسب مورد به دستگاه‌های اجرائی یا دولت منعکس کند تا پس از تصویب از طریق دستگاه‌های ذی‌ربط اجرا شوند.
قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی	مجلس شورای اسلامی ۱۳۸۳/۶/۱۱	بند "س" ماده ۵۲: دولت موظف است به منظور تضمین دسترسی به فرصت‌های برابر آموزشی به‌ویژه در مناطق کمتر توسعه یافته، گسترش دانش، مهارت و ارتقاء بهره‌وری سرمایه‌های انسانی به‌ویژه برای دختران و توسعه کمی و کیفی آموزش عمومی آن دسته از اقدام‌های ذیل که جنبه قانونگذاری ندارد را به انجام برساند: س: فراهم کردن امکانات مناسب برای رفع محرومیت آموزشی از طریق گسترش مدارس شبانه‌روزی، روستا مرکزی و خوابگاه‌های مرکزی، آموزش از راه دور و رسانه‌ای و تأمین

2. Maxqda

۱. در این پژوهش به بررسی قوانینی که صراحتاً به ورزش بانوان اشاره داشته‌اند پرداخته شده است و قوانینی که جنبه عام داشته و مخاطب آن تمام افراد جامعه هستند مورد بررسی قرار نگرفته است.

فصلنامه پژوهش در ورزش زنان، پاییز ۱۴۰۳، دوره ۰۱، شماره ۰۳

جدول ۱- قوانین و مقررات کشور ایران مرجع تصویب/ تاریخ تصویب و بخش‌های مربوطه در ارتباط با حق بر ورزش زنان

عنوان قوانین و مقررات	مرجع تصویب/ تاریخ تصویب	بخش‌های مربوطه
		تغذیه، آمد و شد و بهداشت دانش‌آموزان و سایر هزینه‌های مربوط به مدارس شبانه‌روزی و نیز ایجاد و گسترش اماکن و فضاهای آموزشی، پرورشی و ورزشی به تناسب جنسیت و تهیه و اجرای برنامه‌های لازم برای گسترش آموزش پیش‌دبستانی و آمادگی به‌ویژه در مناطق دوزبانه.
		بخش ۳ از بند الف ماده ۱۱۷: به منظور اصلاح ساختار تربیت بدنی، ترویج فرهنگ ورزش، توسعه کمی و کیفی دسترسی به ورزش پرورشی و همگانی و توسعه نظام استعدادیابی، تقویت حضور بخش غیردولتی، توسعه امور پژوهشی و تربیت نیروی انسانی کیفی در برنامه چهارم: بند الف:
		بخش ۳: وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظفند، برنامه جامع ارتقاء ورزش مدارس، هماهنگی و انسجام و رشد و ارتقاء ورزش دانشجویی، توسعه اماکن و فضاهای ورزشی سرپوشیده (با اولویت دختران) و روباز، افزایش ساعات درس تربیت بدنی،
		ایجاد باشگاه‌های ورزشی و تربیت نیروهای انسانی مورد نیاز بخش تربیت بدنی حسب مورد را تنظیم و پس از تصویب هیأت وزیران اجرا نمایند. ضمناً سازمان تربیت بدنی موظف است با استفاده از خدمات کارشناسان و متخصصان عالی داخلی و عنداللزوم خارجی در مراکز ستادی، اجرائی و پشتیبانی برنامه‌های خود را به اجرا درآورد.
قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی	مجلس شورای اسلامی ۱۳۹۶/۱/۱۶	ماده ۹۴: دولت مکلف است بیست و هفت صدم درصد (۲۷/۰٪) از کل نه درصد (۹٪) مالیات بر ارزش افزوده را برای توسعه ورزش مدارس، ورزش همگانی، فدراسیون بین‌المللی ورزش - های زورخانه‌ای و کشتی پهلوانی، ورزش روستایی و عشایری، ورزش بانوان و زیرساخت‌های ورزش به‌ویژه در حوزه معلولان و جانبازان اختصاص دهد. این مبلغ در ردیف‌های مربوط به وزارت ورزش و جوانان و وزارت آموزش و پرورش در بودجه سنواتی پیش‌بینی می‌شود و پس از مبادله موافقتنامه در اختیار این وزارتخانه‌ها قرار می‌گیرد.
		بخش ۵ از بند الف ماده ۳: ماده ۳: اهداف تشکیل وزارت ورزش به شرح زیر است: الف: ورزش بخش ۵: توسعه و تقویت ورزش بانوان بخش ۸ و ۲۰ از بند الف ماده ۴:
قانون اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان	مجلس شورای اسلامی ۱۳۹۹/۷/۸	ماده ۴: وزارت به عنوان متولی اصلی ورزش و ساماندهی امور جوانان وظایف و اختیارات زیر را در تحقق مفاد ماده (۳) این قانون عهده دار بوده و کلیه دستگاه‌های اجرائی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و بخش‌های غیردولتی با رعایت کلیه قوانین و مقررات کشور، مکلف به همکاری با وزارت در زمینه‌های ذیل می‌باشند: الف: وظایف وزارت در حوزه ورزش بخش ۸: مناسب سازی اماکن و فضاهای ورزشی جهت بهره‌برداری و حضور بانوان و خانواده ها و معلولان جسمی و حرکتی. بخش ۲۰: ایجاد فرصت‌های مناسب و عادلانه برای گسترش ورزش بانوان و معلولان.
سیاست‌های فرهنگی - اجتماعی ورزش زنان کشور	شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۷۶/۷/۲۲	فراهم آوردن زمینه دستیابی زنان به امکانات و تسهیلات و مکان‌های ورزشی در کشور با رعایت موازین اسلامی به منظور تأمین شادابی و سلامت جسمی و روانی زنان. سیاست‌ها:

جدول ۱- قوانین و مقررات کشور ایران مرجع تصویب/ تاریخ تصویب و بخش‌های مربوطه در ارتباط با حق بر ورزش زنان

عنوان قوانین و مقررات	مرجع تصویب/ تاریخ تصویب	بخش‌های مربوطه
		<p>۱. تقویت فرهنگ ورزش و حمایت از فعالیت‌های ورزشی مناسب با وضعیت جسمانی زنان با رعایت موازین اسلامی و پرهیز از اعمال سلیقه در فعالیت‌ها و محیط‌های ورزشی و ایجاد هماهنگی در سطوح مختلف دولتی و غیر دولتی^۱.</p> <p>۲. پرهیز از تبرج و حرکت‌های انفعالی در مقابل الگوهای منفی رفتاری در فعالیت‌های ورزشی زنان.</p> <p>۳. تشویق زنان به شرکت در فعالیت‌های تربیت بدنی با تأکید بر ورزش همگانی و ایجاد تشکیلات ورزشی از طریق تقویت بودجه و امکانات ورزش‌آموزشگاهی و احداث و تجهیز فضاها و اماکن ورزشی سرپوشیده.</p> <p>۴. ارائه الگوی شایسته از ورزش زنان به جوامع اسلامی.</p>
سیاست‌ها و راهبردهای ارتقاء سلامت زنان	شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۶/۸/۸	<p>بند ۱۱ ماده ۴: ماده ۴: راهبردها</p> <p>۱۱. توسعه فرهنگ ورزش در بین دختران و زنان، رفع موانع موجود و دسترسی آنان به امکانات مورد نیاز و بهینه‌سازی اوقات فراغت آنان توسط سازمان تربیت بدنی و وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.</p>
قانون راهکارهای اجرایی گسترش فرهنگ عفاف و حجاب	شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۴/۱۰/۱۳	<p>۱. گسترش و بهینه‌سازی فرهنگ عفاف در مراکز و سالن‌های ورزشی سازمان تربیت بدنی و افزایش ضریب اطمینان خانواده‌ها نسبت به رعایت حریم عفاف و حجاب در ورزشگاه‌ها و سالن‌های مخصوص بانوان.</p> <p>۲. اختصاص مراکز ورزشی مناسب برای بانوان جهت گذراندن اوقات فراغت و فضا سازی مناسب جهت برخورداری زنان از آزادی عمل در رعایت حجاب.</p> <p>۳. کنترل سالن‌ها و مجتمع‌های ورزشی بزرگ و کوچک از نظر رعایت پوشش و حجاب.</p> <p>۴. دقت نظر در «صلاحیت متقاضیان» تأسیس اماکن ورزشی به منظور جلوگیری از ورود افراد ناپاب و فاقد صلاحیت اخلاقی و ... در این گونه مشاغل.</p> <p>۵. شناسایی اماکن ورزشی غیر مجاز و رسیدگی به تخلفات این‌گونه مراکز (اعم از دارای مجوز و فاقد مجوز) در خصوص عدم رعایت مقررات مصوب مربوطه.</p> <p>۶. تقلیل مشکلات موجود در مراکز ورزشی و ارائه راهکارهای مفید جهت رفع آنها، اطلاع‌رسانی مناسب به مدیران، شاغلان و مراجعان این گونه اماکن برای پیشگیری از بروز تخلفات اجتماعی و ایجاد فضای سالم برای استفاده بهینه از امکانات ورزشی توسط خانواده‌ها.</p> <p>۷. استفاده نکردن از مربیان مرد برای خانم‌ها و مربیان زن برای آقایان.</p> <p>۸. عدم استفاده از نوارهای صوتی و تصویری غیرمجاز در اماکن ورزشی.</p> <p>۹. جلوگیری از آوردن تلفن‌های همراه مجهز به دوربین عکاسی و فیلمبرداری به مراکز آموزشی مختص بانوان.</p> <p>۱۰. عدم ورود بانوان به سالن‌های ورزشی مختص آقایان و بالعکس تحت هر عنوان (تماشاگر و ...)</p>

۱. این مصوبه در تاریخ ۱۳۷۶/۷/۲۲ توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب رسیده است اما در تاریخ ۱۳۷۶/۹/۴ بند ۱ این مصوبه اصلاح و عبارت " و ایجاد هماهنگی در سطوح مختلف دولتی و غیردولتی" از انتهای این بند حذف گردیده است.

جدول ۱- قوانین و مقررات کشور ایران مرجع تصویب/ تاریخ تصویب و بخش‌های مربوطه در ارتباط با حق بر ورزش زنان

عنوان قوانین و مقررات	مرجع تصویب/ تاریخ تصویب	بخش‌های مربوطه
		۱۱. تذکر جدی توسط مدیر مربوطه به افرادی که در ورودی به اماکن ورزشی عفاف و حجاب را رعایت نمی‌کنند. ۱۲. طراحی لباس‌های مناسب برای بانوان ورزشکار در راستای حفظ حریم عفاف و حجاب. ۱۳. توجه به شیوه‌های تبلیغاتی مناسب و مرتبط و استفاده از تعلیم دینی مرتبط با فرهنگ عفاف و سلامت جسم و روح. ۱۴. تجلیل و تشویق ورزشکاران مروج فرهنگ عفاف. ۱۵. تبلیغ و الگوسازی مثبت از افراد و تیم‌های اعزامی ورزشی که مروج ارزش‌های اخلاقی و فرهنگ عفاف در خارج از کشور هستند. ۱۶. ابلاغ چارچوب‌های روشن برای برگزاری جشنواره‌ها و مراسم افتتاحیه و اختتامیه و شرایط حضور حاضران در آن در داخل و خارج از کشور. ۱۷. برگزاری کلاس‌های آموزشی جهت آشنایی مربیان و ورزشکاران با احکام و موازین حجاب و عفاف. ۱۸. تأکید بر اجرای مقررات انضباطی جهت گسترش فرهنگ عفاف.
منشور حقوق شهروندی	هیئت عمومی دیوان عالی کشور ۱۳۹۵/۴/۲۷	ماده ۸۹: حق همه شهروندان به ویژه زنان است که به امکانات ورزشی و آموزشی و تفریحات سالم، دسترسی داشته باشند و بتوانند با حفظ فرهنگ اسلامی ایرانی در عرصه‌های ورزشی ملی و جهانی حضور یابند. ماده ۱ و ۲:
تصویب نامه در خصوص الزام وزارت ورزش و جوانان به عنوان دستگاه اصلی تعیین اهداف کلان و خط مشی گذاری در زمینه ارتقای تندرستی و نشاط زنان و دختران از طریق ورزش به شرح جدول پیوست که تأیید شده به مهر دفتر هیأت دولت است و ارایه گزارش سالانه به ستاد ملی زن و خانواده می باشد و دستگاه‌های اجرایی ملزم به برنامه‌ریزی برای تحقق اهداف و خط مشی های مذکور هستند.	هیئت وزیران ۱۳۹۷/۶/۲۱	ماده ۱: وزارت ورزش و جوانان به عنوان دستگاه اصلی ملزم به تعیین اهداف کلان و خط مشی گذاری در زمینه ارتقای تندرستی و نشاط زنان و دختران از طریق ورزش به شرح جدول پیوست که تأیید شده به مهر دفتر هیأت دولت است و ارایه گزارش سالانه به ستاد ملی زن و خانواده می باشد و دستگاه‌های اجرایی ملزم به برنامه‌ریزی برای تحقق اهداف و خط مشی های مذکور هستند. ماده ۲: وزارت آموزش و پرورش موظف است برای رفع کمبودهای آموزشی ورزش دختران به ویژه در دوره ابتدایی با همکاری وزارت ورزش و جوانان نسبت به آموزش ضمن خدمت ورزش برای معلمان دوره ابتدایی اقدام نماید.
مصوبه اولویت‌ها و اقدامات اساسی حوزه فرهنگی ورزش کشور (نظام نامه فرهنگی ورزش کشور)	شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۵/۳/۲۵	بند سوم: توسعه و ارتقاء کیفی و کمی ورزش بانوان و ترویج فرهنگ حاکم بر ورزش بانوان کشور به عنوان الگوی مطلوب زن مسلمان در عرصه های ورزشی ملی و بین المللی از طریق مشارکت سازمان صدا و سیما و همکاری نهادهای فرهنگی ذی ربط با وزارت ورزش و جوانان
منشور حقوق و مسؤلیت های زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران	شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۳/۶/۳۱	بند ۵۳- حق دسترسی فراگیر و عادلانه به امکانات ورزشی و آموزشی در زمینه تربیت بدنی و تفریحات سالم بند ۵۴- حق پرورش و شکوفایی استعدادها و ورزشی و حضور در میداين ورزشی در سطح ملی و بین‌المللی متناسب با موازین اسلامی
آیین نامه چگونگی توسعه و تعمیم ورزش کارمندان دولت	هیئت وزیران ۱۳۷۶/۴/۲۲	ماده ۵: تبصره ۲ - عضویت یکی از بانوان کارمند هر دستگاه در کمیته امور ورزشی آن دستگاه الزامی است. ماده ۷ - برای توجه بیشتر به ورزش بانوان کارمند «کمیته هماهنگی ورزش بانوان کارمند» متشکل از اعضای زن کمیته های موضوع ماده (۵) این آیین نامه تشکیل می‌شود. فعالیت‌های کمیته یاد شده زیر نظر کمیته هماهنگی امور ورزش کارمندان دولت صورت می‌گیرد.

یافته‌های جدول ۲ نشان دهنده قوانین و مقررات بین‌المللی، مرجع تصویب/ تاریخ تصویب و بخش‌های مربوط هر یک از قوانین و مقررات در ارتباط با حق بر ورزش زنان می‌باشد:

عنوان قوانین و مقررات	مرجع تصویب/ تاریخ تصویب	بخش‌های مربوطه
کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان	مجمع عمومی سازمان ملل ۱۸ دسامبر ۱۹۷۹	بند ۱۰: دولت‌های عضو تمام اقدام‌های لازم برای رفع هر گونه تبعیض علیه زنان و تضمین حقوق مساوی آنان با مردان در زمینه آموزش مخصوصاً در موارد زیر را اتخاذ می‌نمایند: ز: دادن فرصت مناسب به زنان برای شرکت فعال در ورزش و تربیت بدنی
منشور بین‌المللی تربیت بدنی، فعالیت بدنی و ورزش	سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی ملل متحد (یونسکو) ۱۸ نوامبر ۲۰۱۵	ماده ۱: انجام تربیت بدنی، فعالیت بدنی و ورزش یک حق اساسی برای همه است. ۳-۱ فرصت‌های فراگیر، سازگار و ایمن برای شرکت در تربیت بدنی، فعالیت بدنی و ورزش باید در دسترس همه انسان‌ها، به ویژه کودکان پیش دبستانی، زنان و دختران، سالمندان، افراد دارای معلولیت و افراد بومی باشد. ۴-۱ فرصت برابر برای مشارکت در کلیه سطوح نظارت‌ها و تصمیم‌گیری‌ها در تربیت بدنی، فعالیت بدنی و ورزش، چه با هدف تفریح، ارتقای سلامت یا عملکرد بالا، حق هر دختر و هر زن است که باید به طور فعال اجرا شود.
میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی	مجمع عمومی سازمان ملل ۱۶ دسامبر ۱۹۶۶	ماده ۳: دولت‌های طرف این میثاق متعهد می‌شوند که تساوی حقوق زنان و مردان را در استفاده از کلیه حقوق اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی مقرر در این میثاق تأمین نمایند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی حق زنان بر ورزش در قوانین کشور ایران و اسناد بین‌المللی بود. حق بر ورزش از حقوق بنیادین بشری محسوب می‌شود و به واسطه‌ی ارتباط مستقیمی که با سلامتی افراد دارد شایسته‌ی توجه است. اهمیت این موضوع تا حدی است که در اسناد حقوق بشری از جمله اعلامیه جهانی حقوق بشر، مصوب سال ۱۹۴۸، میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مصوب سال ۱۹۶۶ مجمع عمومی سازمان ملل متحد و منشور تربیت بدنی، فعالیت بدنی و ورزش مصوب سال ۲۰۱۵ سازمان یونسکو توجه خاصی به این موضوع شده است و در قوانین داخلی کشورمان نیز به تبعیت از اسناد حقوق بشری مورد توجه واقع شده است. از آنجایی که نیمی از جمعیت جهان و به تبع نیمی از جمعیت هر کشوری را زنان

تشکیل می‌دهند و سلامت آنان بر سلامت جامعه اثرگذار است، توجه به ورزش بانوان یکی از شاخص‌های توسعه یافتگی جوامع محسوب می‌شود (آجرلو و همکاران، ۲۰۲۱).

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به عنوان بالاترین مقررۀ قانونی در نظام حقوقی ایران، اگرچه اساساً و به طور مستقیم به مسأله ورزش بانوان نپرداخته است اما در بند سوم از اصل سوم به آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای همه، در تمام سطوح و تسهیل و تعمیم آموزش عالی اشاره نموده است، که این بند حاکی از عدم تمایز میان زنان و مردان در امر آموزش و پرورش و ورزش می‌باشد. علاوه بر این، در موقعیت‌های مختلف بر حفظ حقوق زنان تأکید کرده است. قانون مذکور در دیباچه خود منزلت والایی برای زن قائل شده و بیان می‌کند: زنان به دلیل ستم بیشتری که تا کنون در نظام طاغوتی

گرددیده بود، اما با پیگیری‌های صورت گرفته توسط مسئولین وزارت ورزش و جوانان، مفاد این ماده با تغییراتی در قالب ماده ۲ الحاقی به این لایحه اضافه گردیده‌است که متن ماده ۲ الحاقی به شرح ذیل می‌باشد: سازمان مکلف است بیست و هفت صدم درصد (۲۷٪) از کل نه درصد (۹٪) مالیات بر ارزش افزوده را در طول اجرای برنامه برای ساماندهی امور جوانان و ترویج و تعمیم فعالیت بدنی و همگانی شدن ورزش اختصاص دهد. این مبلغ در ردیف‌های مربوط به وزارتخانه‌های ورزش و جوانان به میزان شصت درصد (۶۰٪) و آموزش و پرورش به میزان چهل درصد (۴۰٪) در قوانین بودجه سنواتی پیش‌بینی می‌شود و به طور مستقیم از خزانه به این وزارتخانه-ها پرداخت می‌شود. مفاد ماده حاکی از آن است که این لایحه نسبت به قانون برنامه ششم توسعه کلی‌تر شده و توجه به ورزش بانوان در این برنامه مورد تأکید نمی‌باشد. در قانون اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان، توسعه و تقویت ورزش بانوان به عنوان یکی از اهداف تشکیل این وزارتخانه در حوزه ورزش بیان گردیده‌است و در بخش ۲۰ ماده ۴ این قانون ایجاد فرصت‌های مناسب و عادلانه برای گسترش ورزش بانوان به عنوان یکی از وظایف این وزارتخانه بیان شده و مقرر گردیده که کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و بخش‌های غیردولتی مکلف به همکاری با این وزارتخانه هستند، اما در هیچ جای این قانون ضمانت اجرایی مشخص نگردیده است که اگر دستگاه‌های مذکور یا حتی وزارت ورزش و جوانان در این زمینه مرتکب قصور شد و وظایف مقرر انجام نشد، چه برخوردی باید صورت پذیرد. در ارتباط با سایر مقررات مورد استناد در جدول ۱ که غالباً مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی می‌باشند، در ارتباط با ورزش بانوان، نکته‌ای که بسیار مورد توجه و تأکید می‌باشد، رعایت موازین اسلامی در عرصه‌های ملی و حتی در عرصه‌های بین‌المللی است. در ارتباط با ورزش بانوان در عرصه ملی، با توجه به اینکه قوانین و مقررات حاکم بر کشور بر اساس آموزه‌های دینی و اصول فقهی است، تأکید بر رعایت موازین اسلامی در ورزش بانوان ساده‌تر بنظر می‌رسد، اما در عرصه ورزش بین‌المللی، از یک سو، برای عضویت در نهادهای ورزشی بین‌المللی و شرکت در رویدادهای مکلف به تبعیت از قوانین و مقررات سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی ورزشی هستیم و از سوی دیگر و مهمتر، مسأله حفظ ارزش‌های دینی و فرهنگی و رعایت قواعد آمره داخلی مطرح می‌شود. همین تفاوت در مبانی نظری و ایدئولوژیک نظام سیاسی و حقوقی ایران با استانداردهای بین‌المللی موجب ایجاد چالش‌هایی برای ورزش ایران در عرصه بین‌المللی گردیده‌است. از طرف دیگر کشور ایران خود

متحمل شده‌اند استیفای حقوق آنان بیشتر خواهد بود. اصول مختلف قانون اساسی نیز بر حفظ حقوق زنان و برابری حقوق زن و مرد تأکید می‌کند. برای نمونه اصل ۲۱ مقرر می‌دارد: دولت موظف است حقوق زن را در تمام جهات با رعایت موازین اسلامی تضمین نماید. یا مطابق بند ۱۴ اصل سوم برای ایجاد زمینه مساعد برای رشد شخصیت زن و احیای حقوق مادی و معنوی او تدابیر لازم را اتخاذ کند. اصل ۲۰ قانون اساسی نیز تأکید می‌کند: همه افراد ملت اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند (هاشمی، ۲۰۲۳). با توجه به اطلاق و عموم اصول مذکور و نیز با توجه به اینکه مقوله ورزش زنان اصولاً مغایرتی با موازین اسلامی ندارد، می‌توان گفت که اصل حق زنان بر ورزش از قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز قابل استنباط است.

از منظر فقهی نیز گفته شده: با توجه به سیره عقلا و اصل برائت، ورزش برای بانوان مباح است و موید آن آیات و روایاتی است که در زمینه تندرستی و تقویت جسم وجود دارد. محدوده این امر نیز تا آن جا که برای آنان ضرری نداشته باشد و مستلزم فعل حرامی نگردد، مجاز شمرده شده است (مشهودی، ۲۰۱۷). در کشور ایران، بی‌ثباتی-های ابتدای انقلاب و جنگ، شرایط را برای برنامه‌ریزی در کشور از بین برده بود، بنابراین به منظور توسعه و پیشرفت کشور اقدام به تدوین قانون برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شد. در زمان اجرای قانون برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، مصوب ۱۳۶۸/۱۱/۱۱، کشور درگیر بازسازی خرابی‌های ناشی از جنگ تحمیلی بوده است و در این قانون توجه چندانی به مقوله ورزش نشده و در کل قانون تنها ۲ بار واژه ورزش به کار برده شده‌است و به صورت کلی "همگانی کردن ورزش و گسترش فعالیت‌های تربیت بدنی خاصه بین جوانان به منظور پرورش جسم و روح و برپا کردن اوقات فراغت عموم مردم"، جزء خط مشی‌های این قانون بیان گردیده‌است و به طور خاص به ورزش بانوان در این قانون اشاره نشده است. در قانون برنامه دوم، سوم و چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در برخی مواد به طور خاص به ورزش زنان اشاره شده‌است که به شرح جدول شماره ۱ ارائه گردید. در قانون پنجم پرداختن به ورزش کمتر شده و هیچ اشاره‌ای به ورزش زنان نشده‌است. در قانون برنامه ششم در ماده ۹۴ به ورزش زنان اشاره شده و دولت مکلف گردیده که از مالیات بر ارزش افزوده که به ورزش اختصاص داده می‌شود برای ورزش بانوان هم هزینه نماید. در لایحه برنامه هفتم توسعه نیز در متن اولیه لایحه، مفاد این ماده به طور کلی حذف

اضطراری این امر منوط به کسب اجازه از دادستان محل درخواست گذرنامه شده است. از سوی دیگر بر اساس ماده ۱۹ همین قانون نیز حتی پس از اعلام موافقت کتبی، در صورتی که شوهر از این موافقت کتبی عدول کند می‌تواند مانع خروج زن از کشور شود. این ماده قانونی مصداق بارز تبعیض از منظر قوانین و مقررات بین‌المللی حقوق بشری بوده و تاکنون چالش‌های بسیاری را برای بانوان متاهل ورزشکار برای حضور در رقابت‌های بین‌المللی به همراه داشته است و هنوز هم به طور قطع مشخص نشده است که "موارد اضطراری" مذکور در بند ۳ ماده ۱۸ قانون گذرنامه شامل حضور در مسابقات ورزشی نیز می‌گردد، که اگر هم شامل شود باز هم این حق با تأیید یک واسطه (دادستان شهرستان محل درخواست گذرنامه) و نه به طور مستقیم به زنان داده می‌شود. چالش دیگر در حیطه ورزش بانوان، محدودیت بانوان ورزشکار مشهور (سلبریتی) برای حضور در تبلیغات ورزشی (صحه گذاری) می‌باشد (عبدالملکی و همکاران، ۲۰۲۳). این در حالی است که ایجاد محدودیت برای حضور بانوان ورزشکار در تبلیغات ورزشی فاقد مبنای قانونی است، چرا که مطابق با قوانین و مقررات تبلیغاتی کشور، هرگونه «استفاده ابزاری» از زنان، مردان و کودکان ممنوع است. در آیین‌نامه اجرایی ماده ۷ قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان، مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۰ هیئت وزیران نیز با صراحت در بند ف ماده ۲، از جمله مصادیق «تبلیغ خلاف واقع و نادرست» به «استفاده ابزاری از زنان، مردان و کودکان که نقش اصلی را در معرفی کالا و خدمات ایفا می‌کند»، اشاره شده است، که در این بند "استفاده ابزاری" مورد تأکید است نه صرف حضور زنان. علاوه بر این در بند الف ماده ۱۲ آیین‌نامه تأسیس و نظارت بر نحوه کار و فعالیت کانون‌های آگهی و تبلیغاتی، مصوب ۱۳۸۵/۱۲/۲۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی اینطور مقرر گردیده است: ماده ۱۲ سازمان‌های تبلیغاتی و مؤسسات انتشاردهنده آگهی در تنظیم آگهی‌های تبلیغاتی خود مکلف به رعایت نکات زیر می‌باشند: الف: آگهی‌های تبلیغاتی باید با موازین شرعی و قانونی کشور منطبق باشد که روشن است حضور زنان در آگهی‌های تبلیغاتی هیچ‌گونه مغایرتی با موازین شرعی و قانونی کشور ندارد. چالش دیگر در حوزه حق زنان بر ورزش، ممنوعیت فعالیت بانوان در برخی از رشته‌های ورزشی و به تبع حضور در مسابقات بین‌المللی این رشته‌های ورزشی است که تمامی این

با الحاق به بسیاری از کنوانسیون‌ها و میثاق‌های بین‌المللی، ملزم به تبعیت از آنها شده است. به عنوان مثال در ماده ۳ میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی فرهنگی مقرر شده که "دولت‌های طرف این میثاق متعهد می‌شوند که تساوی حقوق زنان و مردان را در استفاده از کلیه حقوق اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی مقرر در این میثاق تأمین نمایند". کشور ایران در تاریخ ۱۳۵۴/۲/۱۷ با تصویب "قانون اجازه الحاق دولت شاهنشاهی ایران به میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی" به این میثاق ملحق شده و ملزم به تبعیت از آن است و یکی از حقوق اجتماعی که بر اساس ماده ۳ این میثاق باید تساوی حقوق زنان و مردان در آن تأمین شود، حق بر ورزش است که با وجود الحاق به این میثاق، در عمل بهره‌مندی از این حق به صورت برابر تأمین نشده است. در منشور تربیت بدنی، فعالیت بدنی و ورزش سازمان یونسکو نیز این امر به صورت موکد بیان گردیده که فرصت‌های فراگیر، سازگار و ایمن برای شرکت در تربیت بدنی، فعالیت بدنی و ورزش باید در دسترس همه انسان‌ها، به ویژه زنان و دختران باشد. علاوه بر این فرصت برابر برای مشارکت در کلیه سطوح نظارت‌ها و تصمیم‌گیری‌ها در تربیت بدنی، فعالیت بدنی و ورزش، چه با هدف تفریح، ارتقای سلامت یا عملکرد بالا، حق هر دختر و هر زن است که باید به طور فعال اجرا شود، که مطالعات انجام شده حاکی از آن است که این موارد در عمل محقق نشده است (افروزه، شفیی و رحمتی، ۲۰۲۲؛ دهقان، زارع و احمدی‌نسب، ۲۰۲۰). در بند ز ماده ۱۰ کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان نیز در ارتباط با ورزش زنان اینطور مقرر گردیده است: دادن فرصت مناسب به زنان برای شرکت فعال در ورزش و تربیت بدنی. این در حالی است که کشور ایران به این کنوانسیون ملحق نشده و طبیعتاً خود را ملزم به تبعیت از آن نمی‌داند و چه بسا یکی از دلایل فشار سازمان‌های بین‌المللی ورزشی به کشور ایران برای رفع تبعیض و فراهم کردن شرایط حضور بانوان در استادیوم‌ها و دیگر میادین ورزشی همین امر است. افزون بر این منوط بودن اجازه خروج بانوان متاهل ورزشکار از کشور به اذن همسران آنها برای حضور در رویدادهای بین‌المللی ورزشی نیز چالش دیگری در این زمینه است. به استناد بند ۳ ماده ۱۸ قانون گذرنامه ۱ در صورتی که شوهر موافقت خود را برای خروج از کشور زن به صورت کتبی اعلام نکند، زن اجازه خروج از کشور نخواهد داشت و در موارد

آن حداکثر ظرف سه روز اعلام دارد کافی است. زانی که با شوهر خود مقیم خارج هستند و زانی که شوهر خارجی اختیار کرده و به تابعیت ایرانی باقی مانده‌اند از شرط این بند مستثنی می‌باشند.

۱. بند ۳ ماده ۱۸ قانون گذرنامه: زنان شوهردار ولو کمتر از ۱۸ سال تمام با موافقت کتبی شوهر و در موارد اضطراری اجازه دادستان شهرستان محل درخواست گذرنامه که مکلف است نظر خود را اعم از قبول درخواست یا رد

بین‌المللی-هم‌اندیشی با مراجع دینی و مذهبی در جهت تبیین و حل ابهامات موجود در خصوص مسائل فقهی ورزش بانوان. افزایش سرمایه‌گذاری به‌خصوص با مشارکت بخش خصوصی جهت ایجاد و توسعه فضاهای ورزشی اختصاصی و تولید تجهیزات و پوشاک مناسب ورزشکاران زن توسعه ارتباطات ورزشی با کشورهای اسلامی جهت اشتراک‌گذاری تجربه‌ها و دستاوردها و برگزاری مسابقات و رویدادها با حضور ورزشکاران کشورهای اسلامی و ورزشکاران مسلمان از سایر کشورها اولویت‌گذاری، برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری در حوزه‌ها و رشته‌هایی که تطبیق‌پذیری بیشتری با مقررات داخلی دارند. -توجه بیشتر به ورزش در نظام آموزشی، چه در مدارس و چه در دانشگاه‌ها. -برنامه‌ریزی و هدف‌گذاری برای توسعه ورزش اقشار خاص بانوان، مثل زنان زندانی، زنان دارای معلولیت. -تقویت سهم ورزش در سیاست‌ها، راهبردها و به‌طور کلی در برنامه‌ریزی‌هایی که برای ارتقاء سلامت در سطح کلان صورت می‌گیرد.

عوامل در شکل‌گیری نگرش منفی جهانی و وجود تبعیض جنسیتی نسبت به ورزش بانوان در ایران تأثیرگذار بوده است. بنابراین با توجه به چالش‌های بین‌شده در حوزه ورزش زنان در ایران و با وجود تأکید قوانین و مقررات داخلی و بین‌المللی در مورد حق زنان بر ورزش و با توجه به مشکلاتی که در اجرایی کردن این حق در ایران وجود دارد، ضرورت دارد که به منظور رفع چالش‌ها موارد ذیل مورد توجه قرار گیرد:

- وضع قوانین و مقررات لازم و کارآمد و تلاش برای تقسیم عادلانه و تخصیص صحیح منابع در فدراسیون‌ها، هیئت‌ها و همچنین امکانات ورزشی متعلق به دستگاه‌های اجرایی، اعم از وزارتخانه‌ها و دیگر سازمان‌ها در جهت خارج کردن ورزش بانوان از حالت رکود. استفاده حداکثری از ابزارهای رسانه‌ای، دیپلماتیک و حقوقی جهت تأثیر بر نهادهای بین‌المللی ورزشی برای کاهش موانع و بهبود شرایط حضور زنان مسلمان در رویدادهای ورزشی بین‌المللی (برای نمونه امکان رعایت پوشش اسلامی و تأمین دغدغه‌های شرعی ورزشکاران مسلمان، زنانه‌تر کردن فرایند برگزاری مسابقات ورزشی زنان و ...) در راستای تأمین حق زنان برای مشارکت برابر در رویدادهای ورزشی

منابع

1. Abbasi, D., Ramezani, Sh. (2021). Women's non-financial rights in Iran's legal system and its compatibility with international documents, *Journal of modern Jurisprudence and law*, 2(7), 21-48. (in Persian).
2. Abdolmaleki, H., Khalili, B., Zarsineh, F., Sadeghi, M., Fathi, Z. (2023). Gender inequality in sports endorsement; Identifying the obstacles to the presence of Iranian female athletes in sports advertisements, *Sports Marketing Studies*, 4(1), 1-12. (in Persian).
3. -Afrouzeh, H., Shafiee, Sh., Rahmati, M.M. (2022). Phenomonological Study of Gender Inequality in Iran, *Journal of Human Resource Management in Sport*, 9(1), 189-211. (in Persian).
4. -Ayorlou, F., Ghadimi, B., Mohammad Kazemi, R., Azad Fada, R. (2021). A Model of the Position of Women in Sports to Improve Development Indicators in Iran, *Strategic Studies on Youth and Sports*, 20(53), 179-184. (in Persian).
5. Aguirre, D., Pietropaoli, I. (2005). Gender Equality, Development and Transitional Justice: The Case of Nepal, *International Journal of Transitional Justice*, 2(3), 356-377.
6. Amini, A.m., Yousefi, A., Saraie, S., Fattahi, F. (2018). The place of physical activity in rural women life and its factors inhibiting, *Journal of Participation and social development*, 3(5), 27-46. (in Persian).
7. Asadi, N., Tojari, F., Nikaen, Z. (2021). Analytical Study of Iran's Law in Women Sports Activities, *Sport Management Journal*, 13(2), 565-580. (in Persian).
8. -Bazargan, Sh., Zarie, M.H. (2022). A critique of the Methodology of Anti-Discrimination Law from the Perspective of Intersectionality, *Journal of legal Research*, 21(51), 225-270.
9. -Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women. (1979). Approved by the United Nations General Assembly.

10. Dehghan, S.A., Zare, Gh., Ahmadi Nasab, M. (2020). Modeling the Factors Affecting Gender Discrimination in Sports Management of the Country Viewpoint of Staff Sport and Youth Organizations of yazd Province, Quarterly Journal of Woman and Society, 11(43), 129-148. (in Persian).
11. -Dun, S., Kalaji, M. (2013). Trickle Down Sports: International Sporting Events Hosting Changing Attitudes towards Muslim Women's Sports Participation in Qatar, International Perspectives on the Study of Sport, 37-49.
12. Dubinsky, V. (2023). Sports, Country Image, and the Global Order in an Ever-Changing World, Nation Branding and Sports Diplomacy, 251-274.
13. -Hachemi, S.M. (2023). Human rights and fundamental freedoms, Sixth edition, Mizan publications, Tehran. (in Persian).
14. -Hoodafar, H. Sadr, Sh. (2010). Islamic Politics and Women's Quest for Gender Equality in Iran, Third World Quarterly, 31(6), 885-903.
16. -Javani, V. (2022). Sport and Gender Equity: The Case of Iran, International Perspectives on Sport for Sustainable Development, 181-193.
17. -International Charter of Physical Education, Physical Activity and Sport. (2015). Approved by UNESCO.
18. Langer, A., Meleis, A., M Knaul, F., Atun, R., Aran, M., Arreola-Ornelas, H., A Bhutta, Z., Binagwaho, A., Bonita, R., M Caglia, J., Claeson, M., Davies, J., A Donnay, F., M Gausman, J., Glickman, C., D Kearns, A., Kendall, T., Lozano, R., Seboni, N., Sen, J., Sindhu, S., Temin, M., Frenk, J. (2015). Women and Health: the key for sustainable development, The Lancet Commissions, 386, 1165- 1210.
19. -Lemmon, M. (2019). Evening the playing field: women's sport as a vehicle for human rights, The International Sports Law Journal, 19, 238-257.
20. -Malekzadeh, E. (2021). A research on physical education and women's sports in the contemporary century, women's echoes in history, 2, 103-114. (in Persian).
21. -Mashhudi, Z. (2017). Women's sports from the perspective of Islamic jurisprudence, Specialized scientific quarterly of Qur'anic studies, 4(121), 123-140. (in Persian).
22. -Mirabi, S., Yousefi, A., Ghandeharion, A. (2022). Critical Discourse Analysis of the Role of Women in Development Policies after the Islamic Revolution of Iran, Quarterly journal of women social and psychological studies, 20(3) 75-83. (in Persian).
23. Pfister, G., Hacısoftaoğlu, I. (2016). Women's Sport as a Symbol of Modernity: A Case Study in Turkey, The International Journal of the History of Sport, 33(13), 1470-1482.
24. -Scott WA. (1995). Reliability of content analysis. Public Opin Quart, 19, 321- 25.
25. -Universal Declaration of Human Rights. (1948). Approved by the United Nations General Assembly.
26. -Valenti, M., Scelles, N., Morrow, S. (2020). Elite sport policies and international sporting success: a panel data analysis of European women's national football team performance, European Sport Management Quarterly, 20(3), 300-320.